

Socialtjänstenkät Ungdom 2007. Socialtjänstens bedömning av vården av ungdomar på särskilda ungdomshem

Förord

Statens institutionsstyrelse (SiS) gör genom en särskild enkät till socialtjänsten – Socialtjänstenkät Ungdom – årliga nationella uppföljningar av ungdomsvården vid SiS särskilda ungdomshem. Efter varje utskrivning från ett särskilt ungdomshem eller vid överflyttning från ett till ett annat ungdomshem skickas socialtjänstenkäten till socialtjänsten i den ansvariga kommunen. Socialtjänsten är uppdragsgivare och ansvarig för planering, placering och uppföljning av placeringarna. Syftet med enkäten är att SiS centralt, men också varje institution, kontinuerligt skall kunna inhämta socialtjänstens åsikt om handläggningen, samarbetet och behandlingen vid ungdomshemmen.

2007 års socialtjänstenkät (1 februari–30 april) är den åttonde nationella uppföljningen som bearbetats till publicering. Tidigare enkätundersökningar har genomförts årligen under perioden 1999–2006; uppgifterna för åren 2002, 2003 och 2005 finns utgivna i serien Allmän SiS-rapport. Uppföljningen har gjorts av Staffan Wallier på SiS FoU.

Stockholm i december 2007

Nils Åkesson
Utvecklingsdirektör

Innehållsförteckning

Förord	1
Sammanfattning	2
Om ungdomshemmen och de unga	4
Enkät svar, bortfall och enkätens design	4
Enkätens design	5
Vad tycker socialtjänsten om ungdomsvården?	6
Om sammanställningen	6
Nio av tio tycker att de unga får lämplig plats	7
Nästan alla är nöjda med handläggningen	7
Samarbetet fungerar bra	7
Omvårdnadsinsatserna får högt betyg	8
Många nöjda med riktade insatser mot kriminalitet, beteendestörning etc	8
Utredningsuppdragen bedöms i stort sett ha fungerat bra	9
Den sociala kontrollen är bra	9
Stort bortfall på skolfrågan	9
Föräldrakontakterna blir bättre och bättre	10
Planeringen och genomförandet av utslussning och utskrivning blir bättre	10
Det stora flertalet skulle förordade ny placering i ett liknande fall	10
87 procent av enkätens frågor besvarades positivt	11
Sammantaget en positiv utveckling sedan 1999	11
Vad behöver förbättras?	12
Bilagor	13
Bilaga 1 Tabelljämförelse 1999–2007	
Bilaga 2 Tabellsammanställning på institutionsnivå 2007	

Sammanfattning

Den nationella socialtjänstutvärderingen för ungdomshemmen görs under en tremånaders period årligen. 2007 års utvärdering omfattar perioden 1 april t.o.m. 30 juni för ungdomar som

- blev utskrivna under perioden och vars ärende helt avslutats
- blev överflyttade från en institution till en annan
- blev utskrivna från institutionen efter att ha varit dömda enligt LSU oavsett om de övergick till nytt ärende till att vårdas enligt LVU eller
- avslutade ett LVU-ärende på institutionen för att avtjäna ett straff enligt LSU och därmed blev ett nytt ärende.

Under mätperioden skrevs ut totalt 476 ungdomar som motsvarade de fyra ovan nämnda kriterierna. För 323 (68%) av dessa ungdomar blev enkäten besvarad. Av dem avsåg 217 pojkar (67%) och 106 flickor (33%). Bland de 323 placeringar som följdes upp under mätperioden var placeringstiden i medeltal 156 dagar; drygt 22 procent av placeringarna var vistelser på högst 30 dagar och drygt 10 procent varade högst två veckor.

I enkäten förekommer att frågor som skulle ha besvarats inte har blivit besvarade och att frågor blivit besvarade med svarsalternativet ”vet ej”. Avsikten med enkäten är att belysa socialsekreterarnas åsikter om placeringen, varför endast de svar ingår där socialsekreterarna uttryckt en åsikt. Således ingår inte de frågor som skulle ha besvarats men inte har besvarats. Inte heller ingår frågor där svarspersonerna i sina svar inte uttryckt någon åsikt, dvs. besvarat frågan med ”vet ej”. Viktigt att notera är att procentuella jämförelser görs i rapporten och variationer i dessa kan bli missvisande om det absoluta talet är lågt.

Nio av tio tycker att de unga får lämplig plats

Ungefär 9 av 10 (89%) socialsekreterare anser att de unga har erbjudits en bra eller mycket bra placering. Sedan 1999, då andelen socialsekreterare som svarade mycket bra/bra var 65 procent, har SiS i allt högre grad kunnat erbjuda lämplig plats för ungdomarna. Från år 2001 till år 2002 skedde en ökning av andelen nöjda från 67 till 81 procent. De senaste åren har endast marginella förändringar registrerats.

Nästan alla är nöjda med handläggningen

Nästan alla socialsekreterare, 93 procent, tycker att placeringssekreterarens handläggning var mycket bra eller bra. Sedan mätningarna började år 1999 har andelen socialsekreterare som anser att handläggningen av ärendena varit mycket bra/bra gradvis ökat från 80 till drygt 90 procent. Den största positiva förändringen skedde från år 2001 till år 2002 (från 82 till 90%).

Samarbetet fungerar bra

I årets mätning svarade 9 av 10 socialsekreterare att de var nöjda med samarbetet med institutionen vid utformningen av uppdraget och/eller behandlingsplanen. Sedan år 2001 då andelen nöjda var som lägst (77%) har det, år 2005 undantaget, skett en successiv ökning av andelen nöjda.

Omvårdnadsinsatserna får högt betyg

Till 2006 års utvärdering nyanserades frågan om institutionens omvårdnadsinsatser till den unge. Specifika frågor ställs om att få den unge att känna trygghet, att bli lyssnad på, att få stöd att fundera över sin situation samt om den fysiska miljön. I årets mätning ansåg i genomsnitt 85 procent av socialsekreterarna att insatserna var mycket bra eller bra (84% år 2006). Eftersom frågan ändrades 2006 kan endast jämförelser göras mellan 2006 och 2007.

Bortfallet på frågan om den fysiska miljön är dock hög, var tredje (34%) socialsekreterare har valt att inte svara på frågan.

Många nöjda med riktade insatser mot kriminalitet, beteendestörning etc.

Flertalet socialsekreterare (85%) svarade mycket bra/bra på frågan om institutionens arbete med de behandlingsinsatser som rör den unges beteende, missbruk eller kriminalitet. Bara 4 procent anser att behandlingsinsatserna fungerat dåligt eller mycket dåligt.

Utredningsuppdragen bedöms i stort sett ha fungerat bra

Av de socialsekreterare som haft ungdomar placerade för utredning ansåg 86 procent i årets mätning att utredningen var mycket bra eller bra, vilket är ungefär samma andel som de senaste tre åren. 3 socialsekreterare av 112 underkände värdet av utredningen.

Den sociala kontrollen är bra

91 procent av socialsekreterarna anser att den sociala kontrollen har fungerat mycket bra eller bra vilket är 2 procentenheter högre än i fjolårets mätning.

Stort bortfall på skolfrågan

Undervisning i skola och arbetsträning är det område i behandlingsinnehållet som har förbättrats mest sedan den första uppföljningen 1999. Det året var det bara 57 procent som var nöjda, dvs. svarade bra eller mycket bra på frågan. Vid uppföljningen 2006 liksom i årets mätning var 84 procent nöjda. Bortfallet på denna fråga är dock hela 40 procent.

Föräldrakontakterna blir bättre och bättre

77 procent av socialsekreterarna är nöjda med institutionens arbete med den unges föräldrar/anhöriga år 2007. Det har skett en klar och stadig förbättring sedan 1999 då 57 procent ansåg att detta arbete utfördes mycket bra eller bra (med undantag av år 2006). Endast 3 procent anser att arbetet med den unges föräldrar och anhöriga har fungerat dåligt eller mycket dåligt. En fjärdedel av socialsekreterarna har inte besvarat frågan.

Planeringen och genomförandet av utslussning och utskrivning blir bättre

84 procent av socialsekreterarna ansåg att planeringen och genomförandet av utslussningen och utskrivningen varit mycket bra eller bra. År 1999 låg siffran på knappt 70 procent.

Det stora flertalet skulle förorda ny placering i ett liknande fall

Andelen nöjda socialsekreterare ligger på 87 procent, år 2006 låg motsvarande siffra på 89 procent.

87 procent av enkätens frågor besvarades positivt

Av de frågor som ingick i enkäten besvarades 87 procent med svarsalternativen ”mycket bra” eller ”bra”, 11 procent ”medel” och 2 procent ”dåligt” eller ”mycket dåligt”.

Om ungdomshemmen och de unga

SiS har sedan 1 april 1994 ansvar för de särskilda ungdomshemmen. I år 33 finns särskilda ungdomshem med sammanlagt 685 platser, varav 157 är öppna och 528 är låsbara; 229 av platserna är för akutplacering och utredning. Det förekommer fyra typer av placeringar inom ungdomshemmen: behandlings-, utrednings- och akutplaceringar samt placeringar för sluten ungdomsvård (LSU). De flesta placeringarna är akutplaceringar, därefter kommer placeringar för behandling och för utredning.

Behandlingen vid ungdomshemmen sker oftast utan ungdomarnas eller föräldrarnas (vårdnadshavarnas) samtycke, med stöd av lagen om särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) eller lagen om verkställighet av sluten ungdomsvård (LSU). Vården kan också ske på frivillig grund enligt socialtjänstlagen (SoL). Vid placeringar på särskilda ungdomshem är det antingen socialnämnden som ansöker om plats på något av SiS ungdomshem enligt LVU eller SoL, eller domstolen som dömer den unge till vård med stöd av LSU.

Enkät svar, bortfall och enkätens design

Efter varje avslutad placering vid SiS ungdomshem skickas Socialtjänstenkät Ungdom ut till socialtjänsten i den ansvariga kommunen. De socialsekreterare/handläggare som är ansvariga för placeringen av den unge ombedes besvara enkäten. Enkäten syftar till att SiS och respektive institution ska få socialtjänstens uppfattning om handläggningen, samarbetet och behandlingen av ungdomar som varit inskrivna på SiS särskilda ungdomshem. Den har använts sedan år 1999 och är i första hand till för att ge institutionerna underlag för den egna uppföljningen. Det är vanligt att de konkreta kritiska synpunkter som framförs i enkäten i det enskilda fallet diskuteras mellan institutionen och socialtjänsten. Det ger möjligheter till klargöranden och till förbättringar av vården och samarbetet.

Enkäten används också av myndigheten centralt i kvalitetsarbetet och uppföljningen för verksamhetsplaneringen. Frågorna i enkäten anknyter till de kvalitetsmål som anges i SiS verksamhetsplan. Den nationella uppföljningen har en årlig mätperiod om tre månader, i uppföljningen och den nationella sammanställningen är det framförallt utvecklingen genom åren, som den avspeglas i socialtjänstens uppfattning om vården, som är intressant.

Uppgifterna om utskrivningar har tagits fram via SiS klient- och institutionsadministrativa system (KIA). Socialtjänsten ombads för mätperioden 2007 att besvara Socialtjänstenkät Ungdom i 476 utskrivningsärenden. Efter påminnelser besvarades 323 enkäter; sammanställningen baseras därmed på socialsekreterarnas uppfattning om 68 procent av de aktuella ungdomarnas vistelse på ungdomshemmen (se tabell 1).

Tabell 1. Utsända respektive besvarade enkäter och bortfall

	Antal	Procent
Utsända enkäter	476	100
Besvarade enkäter	323	68
Bortfall	153	32

SiS är sedan 1 juli 2007 indelat i fyra regioner; Norra regionen, Mälardalsregionen, Västra regionen och Södra regionen. Beslutet att införa en ny regional organisation inom SiS togs för att förstärka och förtydliga styrningen av institutionerna och för att effektivisera organisationen. Skillnaden jämfört med SiS tidigare regionuppdelning är bland annat att fyra regionchefer, direkt underställda generaldirektören, har anställts för att leda verksamheten i var sin region. De ingår i SiS ledningsgrupp. Södra regionen hade flest utskrivningar under undersökningsperioden (147 klienter) följt av Västra regionen (143 klienter), Mälardalsregionen (142 klienter) och Norra regionen (44 klienter). Svarefrekvensen var högst i den Norra regionen med ett bortfall på 14 procent och lägst i Mälardalsregionen med ett bortfall på 50 procent (tabell 2).

Tabell 2 Utsända och besvarade enkäter samt bortfall efter region (antal och procent)

Regioner	Utsända enkäter		Besvarade enkäter		Bortfall	
	Antal	Proc	Antal	Proc	Antal	Proc
Norra regionen	44	100	38	86	6	14
Mälardalsregionen	142	100	71	50	71	50
Västra regionen	143	100	101	71	42	29
Södra regionen	147	100	113	77	34	23

Enkätens design

Frågorna i enkäten har fasta svarsalternativ (mycket bra, bra, medel, dåligt, mycket dåligt och vet ej). Vid varje fråga finns plats för kommentarer till svaren (bilaga 3).

Enkäten innehåller frågor om placering, handläggning, samarbete, behandlingsinnehåll, utslussning/utskrivning samt inställning till ny placering.

Frågorna 1–2 berör SiS centralt, dels hur väl man lyckats erbjuda ett lämpligt placeringsalternativ som svarar mot den unges behov, dels vad socialtjänsten anser om handläggningen av ärendet vid SiS placeringsenhet.

Fråga 3 rör samarbetet mellan socialsekreteraren och institutionen i behandlingsplaneringen.

Frågorna 4–9 tar upp olika aspekter av behandlingsinnehållet, som omvårdnad, terapeutiska inslag, social kontroll, undervisning och samarbete med den unges föräldrar och anhöriga. *Fråga 6* gäller bara de unga som placerats för utredning, och handlar om värdet av utredningen och de rekommendationer som lämnats.

Fråga 10 gäller socialtjänstens uppfattning om planering och genomförande av utslussning och utskrivning.

Fråga 11 ska spegla hur nöjd socialsekreteraren varit med institutionens sätt att genomföra uppdraget – skulle man i ett liknande ärende förorda en ny placering på samma institution eller avdelning?

Vad tycker socialtjänsten om ungdomsvården?

Om sammanställningen

Som redan nämnts är det huvudsakliga värdet av enkäterna att den ansvariga socialsekreteraren ska kunna ge uttryck för eventuella brister respektive vad som har varit bra i det enskilda fallet, samt att institutionen på så sätt ska få en omedelbar återkoppling vad gäller vården. Denna återkoppling till respektive institution sker kontinuerligt, används för interna diskussioner och sammanställs ibland också på årsbasis av institutionen.

När det gäller den nationella sammanställningen ligger värdet framförallt i att få en uppfattning om hur väl vården i stort motsvarar socialtjänstens förväntningar, hur det skiljer sig mellan olika aspekter av vården och hur utvecklingen ser ut över en tidsperiod. De kommentarer som socialsekreterarna skrivit till respektive fråga kan också ge en fingervisning om eventuella generella förbättringsområden. Vilka slutsatser som blir möjliga att dra är beroende av underlaget, bortfallet och dess betydelse, hur representativ mätperioden är i förhållande till resten av året, vilken information som ges i kommentarer, hur seriöst svaren är ifyllda etc. I enkätsvaren finns en relativt hög andel ”vet ej”-svar. Det finns även en hel del kommentarer. Även om det är svårt att veta hur representativa kommentarerna är, ger de information om enskilda bedömningar som kan vara betydelsefulla. Det finns också några allmänna svårigheter med enkätundersökningar där man frågar hur nöjd en uppdragsgivare är med en tjänst. Erfarenheten visar att brukaren vill vara artig och inte klaga varför man kan räkna med att i allmänhet få en hög andel positiva svar. Som uppdragsgivare är socialtjänsten i viss mån beroende av att hålla sig väl med respektive institution, vilket kan ha betydelse för hur man väljer att svara och framföra synpunkter (jämförelser över tid är emellertid mindre känsliga för detta). Det betyder att resultaten inte utan vidare kan tas som ett absolut mått på hur väl socialsekreterarna anser att vården fungerar.

Även om socialsekreterarnas svar visar att det genomgående skett en positiv utveckling när det gäller olika aspekter av ungdomsvården, är det angeläget att fokusera på vad som kan bli ännu bättre. I sammanställningen lyfts kommentarer fram som kan belysa vad socialsekreterarna varit särskilt nöjda med och som därmed kan ge en fingervisning om hur en optimal vård eller ett optimalt samarbete kan se ut. Kommentarer som pekar på vad socialsekreteraren anser inte har fungerat i vården eller samarbetet är viktiga att återge för att visa vilka brister som kan behöva rättas till. Såväl de positiva som de negativa kommentarerna kan vara intressanta för samtliga institutioner att ta del av, och för SiS egen uppföljning av verksamheten.

Denna sammanställning omfattar 323 enkätsvar. Nära hälften av svaren gäller ungdomar som varit akutplacerade (45%). Drygt en fjärdedel rör ungdomar som varit placerade för behandling (26%) och en nästan lika stor andel unga som varit placerade för utredning (24%). 4 procent har varit dömda till sluten ungdomsvård. Två tredjedelar av svaren avser pojkar (67%) och en tredjedel flickor (33%); drygt en femtedel (22%) av svaren gäller vistelser på högst en månad. I sammanställningen har de positiva respektive negativa alternativen slagits ihop till ”mycket bra/ bra” respektive ”dåligt/mycket dåligt”. Beräkningen av andelen positiva och negativa svar grundar sig på dem som har besvarat frågan med en bedömning. De som inte har besvarat respektive fråga (blanka svar) har således inte räknats med. De som svarat ”vet ej” ingår inte heller i underlaget för procentberäkningarna för positiva och negativa svar. Kommentarer har ibland förtydligats språkligt för läsbarheten, och namn har ersatts med pojken/flickan/personal/institutionen eller motsvarande.

Nio av tio tycker att de unga får lämplig plats

Skälet till socialtjänstens placering av ungdomar på särskilda ungdomshem varierar. Det kan vara fråga om akutplacering eller begäran om utredning. Syftet kan vara att den unge ska få behandling med inriktning på t.ex. missbruk eller kriminalitet. Placeringen kan ske frivilligt, med stöd av socialtjänstlagen (SoL), eller syfta till att skydda den unge med stöd av lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). För dessa placeringar är det socialtjänsten som formulerar uppdraget till SiS. En del ungdomar är dömda till institutionsvistelse enligt lagen om verkställighet av sluten ungdomsvård (LSU). Där är socialtjänsten inte uppdragsgivare, men ansvarar för den långsiktiga planeringen för den unge och för vad som ska hända efter utskrivningen. Olika problem kräver vård med olika innehåll och inriktning. Det finns också en strävan att placera ungdomarna så nära hemorten som möjligt, för att underlätta kontakten med anhöriga och ansvarig handläggare inom socialtjänsten.

De allra flesta socialsekreterare tycker att den unge har erbjudits en lämplig plats. 89 procent anser att erbjudandet varit mycket bra eller bra, endast 3 procent menar att placerings-erbjudandet har varit dåligt eller mycket dåligt medan 10 procent har valt att inte svara på frågan. År 1999 var andelen nöjda 65 procent och bara något högre följande år (67%). I uppföljningen år 2002 hade andelen ökat till 81 procent och därefter har det varit marginella förbättringar, men en fortsatt positiv utveckling. De negativa kommentarerna som finns på denna fråga tar främst upp det geografiska avståndet till institutionen. Några blandade kommentarer från årets mätning:

Kommentarer: Brist på platser. Blev anvisad plats långt upp i Norrland.
Hade hellre placerat närmare geografiskt.
Inget i närområdet, fick åka mycket långt för plats.
Själva institutionen passade klienten och oss väl men avståndet från hemorten var för stort.
Akut placering, SiS tog fram placeringsalternativ tillfredsställande fort.
För klienten den bästa lösningen.

Nästan alla är nöjda med handläggningen

Placeringen sköts av placeringssekreterare centralt vid SiS. En mycket hög andel av socialsekreterarna, 93 procent, tycker att placeringssekreterarens handläggning var mycket bra eller bra i årets mätning. Den största positiva förändringen skedde från år 2001 till år 2002. De allra flesta kommentarer på denna fråga är av positiv karaktär, några kommentarer:

Kommentarer: Alltid gott bemötande.
Tillmötesgående, lätta att nå och proffsiga.
Vi hade ett bra samarbete med placeringssekreteraren.
Proffsigt och tydligt bemötande.
Inledningsvis dåligt utifrån det korta placeringsalternativ som gavs.
Jag tycker att vi haft en bra kontakt och att man har kunnat resonera om saker.

Samarbetet fungerar bra

På frågan om hur socialsekreterarna uppfattade samarbetet med institutionen vid utformningen av uppdraget och/eller behandlingsplanen svarade 90 procent att det fungerade bra eller mycket bra. Sedan år 2001 då andelen nöjda var som lägst (77%) har det, år 2005 undantaget, skett en förbättring vid varje uppföljning. I årets enkät var det 14 procent som svarade "vet ej" på denna fråga. Nästan alla kommentarerna är av positiv karaktär:

Kommentarer: Bra personal som trots att det var en akut placering verkligen engagerade sig.
Lätt att komma i kontakt. All personal tycktes ha god kunskap om vår klient, gott bemötande.
Skulle ha varit mer utförlig planering angående utredningens mål/syfte.
Vi gjorde ett försök till att ändra behandlingen/uppdraget men möttes av motstånd.
Gott samarbete, lyhördhet för klientens behov och tydlighet i behandlingsplanen.

Omvårdnadsinsatserna får högt betyg

Socialtjänstenkäten innehåller fyra nya frågor sedan 2006. Frågorna handlar om institutionens omvårdnad av den unge i fråga om att känna trygghet, att bli lyssnad på, att få stöd att fundera över sin situation samt den fysiska miljön. På grund av införandet av de nya frågorna 2006 kan årets mätning bara jämföras med förra årets mätning. Några institutioner har emellertid i årets mätning ibland använt sig av en gammal version av socialtjänstenkäten där dessa frågor (frågorna 4a, 4b, 4c och 4d) inte finns med. Där en gammal version av socialtjänstenkäten använts har dessa frågor kategoriskt omvandlats till svarsalternativet ”vet ej”, dvs. ett bortfall. De höga bortfallen från några institutioner på dessa frågor kan delvis förklaras utifrån detta.

85 procent av socialsekreterarna är positivt inställda till institutionernas omvårdnad av den unge när det gällde att känna trygghet. 2006 var motsvarande siffra 86 procent. 90 procent av socialsekreterarna uppgav att de tyckte institutionernas omvårdnad av den unge när det gällde att bli lyssnad på var mycket bra eller bra (89% år 2006). I stort sett lika stor andel av socialsekreterarna ansåg att institutionens omvårdnadsarbete i syfte att den unge skulle få stöd att fundera över sin situation var mycket bra eller bra (88% jämfört med 84% 2006). På den sista frågan om institutionens omvårdnad av den unge vad gäller den fysiska miljön har 77 procent av socialsekreterarna uppgett att de är nöjda (78% år 2006). Många socialsekreterare har lämnat kommentarer på denna fråga:

Kommentarer: Platsen var inte idealisk utifrån ungdomens behov men trots det gjordes ett mycket bra arbete från institutionen.
Både klienten och föräldrarna påtalade flera gånger att de var mycket nöjda.
Familjen upplevde stort obehag över miljön.
Byggnaden var i ganska dåligt skick på övervåningen och i synnerhet inledningsvis.
Mycket värme och en ombonad miljö.

Många nöjda med riktade insatser mot kriminalitet, beteendestörning etc

De unga som placeras på särskilda ungdomshem kan ha beteendestörningar, missbruk och/eller kriminellt beteende. De behöver därför behandlingsinsatser med inriktning på sina specifika problem. Vid institutionerna finns ett antal strukturerade behandlingsprogram för att kunna bearbeta aggressivitet, missbruk och kriminellt beteende, t.ex. pedagogiska och kognitiva program och tolvstegsbehandling. Det finns också kontaktmannaskap, miljöterapi, familjearbete och samtal med fokus på problembeteendet. Hur många av ungdomarna som har deltagit i strukturerade behandlingsprogram framgår inte av socialtjänstenkäten. 85 procent av socialsekreterarna är nöjda med behandlingsinsatserna. Jämfört med förra årets mätning är det en förbättring med 5 procentenheter. I årets mätning har 4 procent av socialsekreterarna uttryckligen ansett att behandlingsinsatserna fungerat dåligt eller mycket dåligt. De många skriftliga kommentarerna har delats upp i positiva respektive negativa:

Positiva

kommentarer: Bra med ART.
De lyckades ringa in problematiken och se vilka behov som behöver tillgodoses.
12 steg passade klienten mycket bra!
Bra strukturerad missbruksbehandling.
Under den korta perioden gjordes tydliga framsteg vad beträffar ungdomens främsta problem (beteendestörning).
Min klient fick möjlighet att genomgå ART-programmet vilket var en viktig del för honom.
Fick fram viktiga uppgifter om missbruk och kunde bestämma abstinens samt bemöta utagerande.

Negativa

kommentarer: Fel metod för att handskas med den unges problematik.
Klienten själv önskade mer samtal/behandling beträffande missbruket.
Klient med gravt självskadebeteende och suicid benägen. Varit flera incidenter som borde ha kunnat förhindras.

Ostrukturerat arbetssätt.

Påbörjade medicinering utan socialtjänstens kännedom. Oklart om föräldrarna hade informerats?
Tror inte att institutionen var rätt ställe för klienten.

Utredningsuppdragen bedöms i stort sett ha fungerat bra

Denna fråga skall bara besvaras när institutionen har i uppdrag att utreda den unges behov. 86 procent av de socialsekreterare som svarade på frågan bedömde att utredningen varit mycket bra eller bra, 2 procent underkände institutionernas utredningsinsatser. Årets resultat är en förbättring jämfört med 2006 då 80 procent var nöjda. Några blandade kommentarer:

Kommentarer: Utredningen var väl genomförd och har hjälpt klienten att få sina behov tillgodosedda.
Utredningen har skapat klarhet i klientens problematik.
Speciellt bra med det psykiatriska utlåtandet.
Suverän utredning och rekommendationer.
Mycket värdefullt. Gediget utfört. Proffsigt genomfört och redovisat.
Utredningen i skrift var mycket bra, men den muntliga överlämningen var otydlig och stämde inte helt i förhållande till det som stod i skrift. Detta ledde till onödiga missförstånd.
Tillkom lite ny information då utredningsuppdraget ej genomfördes helt.

Den sociala kontrollen är bra

Ungdomar som placeras på institution mot sin vilja i allmänhet och de för kriminalitet till institutionsvård dömda ungdomarna i synnerhet är inte särskilt motiverade för vårdinsatser. Risken för rymning är uppenbar. De vistas i allmänhet på låsta avdelningar med restriktioner vad gäller vistelse utanför avdelningen och permissioner m.m. En viktig del i vården rör således social kontroll, t.ex. av missbruk och begränsning av den unges rörelsefrihet. 91 procent av socialsekreterarna anser att detta har fungerat bra. Motsvarande siffra år 2005 var 87 procent och år 2006 89 procent. De få kommentarer som finns på denna fråga är både av positiv som negativ karaktär:

Kommentarer: En kontroll som avtagit med tiden. Mycket kontroll inledningsvis.
Adekvat bemötande/åtgärder.
God social kontroll. Dock ej 24h ständig uppsyn över den unge varvid ett visst destruktivt beteende uppkom hos den unge. Personalen tog dock tag i detta på ett bra sätt.
Klienten rymde flera gånger, slogs etc.
Det förekom narkotika på avdelningen.
Den unge lyckades rymma flera gånger.

Stort bortfall på skolfrågan

SiS har som mål att alla skolpliktiga ungdomar ska ha fullständig skoldag och alla icke skolpliktiga ungdomar (dvs. de ungdomar som har nått gymnasienivå) ska erbjudas fullständig skoldag när de är placerade på någon av SiS särskilda ungdomshem. Detta betyder i praktiken att alla ungdomshem ska kunna erbjuda grundskoleundervisning samt utbildning på gymnasienivå. 84 procent av socialsekreterarna uppfattade institutionens undervisning av den unge som mycket bra eller bra. På denna fråga har det skett en förbättring sedan 1999, då 57 procent var nöjda, år 2005 82 procent och vid förra årets mätning 2006 84 procent nöjda. Bortfallet på denna fråga är emellertid 40 procent. Nästan alla kommentarer från socialsekreterarna är av positiv karaktär:

Kommentarer: Klienten har kunnat genomföra sin skolgång.
Tog verkligen hänsyn till den unges förutsättningar och förmåga.
Klienten fick ökat självförtroende vad gäller undervisning och kunskap.
Skolan har gjort ett fantastiskt bra arbete.
Ej så mycket undervisning som vi hade förväntat oss.
Påbörjades aldrig på den korta tid placeringen var.

Föräldrakontakterna blir bättre och bättre

77 procent av socialsekreterarna var nöjda med institutionens arbete med den unges föräldrar/anhöriga under 2007. 2006 var motsvarande siffra 5 procentenheter lägre. 2005 var siffran 77 procent, som i år. Drygt en fjärdedel av socialsekreterarna har inte svarat på frågan (26%). Sedan den första socialtjänstenkäten 1999 har andelen nöjda socialsekreterare stigit successivt och årets mätning uppvisar, tillsammans med år 2005, det högsta resultatet någonsin. En omständighet som behöver tas i beaktande i frågan om institutionernas föräldrararbete är att drygt 22 procent av placeringarna var vistelser på högst 30 dagar. Vid korta vistelser kan det vara svårt för institutionen att etablera kontakt och hinna göra ett arbete med föräldrar/anhöriga. De kommentarer som finns på denna fråga är främst av positiv karaktär:

Kommentarer: Modern varit delaktig. Mycket viktigt för klienten.
Föräldrarna blev väl bemötta och kände sig delaktiga.
God kontinuerlig kontakt men jag saknade att mamman på ett tydligare sätt hade inkluderats i behandlingen.
Fler föräldrarsamtal hade önskats.
Planering fanns men hann aldrig verkställas.

Planeringen och genomförandet av utslussning och utskrivning blir bättre

I samband med utslussning och utskrivning är det viktigt att en gemensam bedömning av den unges behov och förutsättningar görs med socialtjänsten. Socialtjänsten har det yttersta ansvaret för den unge, och institutionsvistelsen ska vara ett led i en långsiktig planering av insatser utifrån den unges behov. När det gäller den gradvisa utslussningen är socialtjänstens möjligheter att påverka avhängigt av hur samarbetet med institutionen fungerar. 84 procent av socialsekreterarna uppfattade planeringen och genomförandet av utslussning och utskrivning som mycket bra eller bra. Även i denna fråga har det skett en förbättring sedan 1999 då 69 procent var nöjda. 18 procent har besvarat denna fråga med "vet ej":

Kommentarer: Personalen mycket tillmötesgående i samband med utskrivning.
Fungerade bra. Noggrannhet och smidighet.
Fungerande personer som jobbade för att det skulle bli en så bra "hemgångsplanering" som möjligt.
Klienten fick möjlighet att göra ett bra avslut i lugn och ro vilket nog är första gången.
Tycker att man inledningsvis ska ha ett möte med endast personal, soc och ungdom/föräldrar för att diskutera/planera framtid och ej som i detta fall bjuda med andra utförare/aktörer vid en första diskussion. Kan skapa missförstånd och förhoppningar.
Den unge lyckades "straffa ut sig".

Det stora flertalet skulle förorda ny placering i ett liknande fall

Den sista enkätfrågan gäller om man i ett liknande ärende skulle förorda en placering på samma institution/avdelning. Det är alltså ett mått på om erfarenheterna av placeringen är så goda, att man nästa gång skulle ge institutionen ett förnyat förtroende. I årets mätning har 87 procent svarat ja på denna fråga, vilket är något lägre än förra årets mätning (89%). Få av de negativa eller tveksamma har valt att kommentera sina svar:

Kommentarer: Ja, men rent geografiskt inte det bästa läget för oss.
Men, det ligger tyvärr lite långt bort geografiskt.
Goda erfarenheter av flertalet placeringar.
Otvivelaktigt.
Kanske inte ett liknande ärende men skulle nog kunna tänka mig att placera där igen.
Nej, eftersom klienten fick avbryta oplanerat.

87 procent av enkätens frågor besvarades positivt

Totalt sett har socialsekreterarna i 87 procent av svaren valt alternativen ”mycket bra eller bra”, 11 procent av svaren avser alternativet ”medel” och 2 procent ”dåligt eller mycket dåligt”. Jämfört med 2006 års uppföljning får vissa frågor i 2007 års enkät bättre omdömen och andra lite sämre. Sammantaget ger socialsekreterarna de särskilda ungdomshemmen och SiS placeringsenhet nästan identiskt betyg år 2007 som år 2006. De frågor som totalt sett skattades lägst var fråga 4d (institutionens fysiska miljö) och fråga 9 (samarbetet med den unges sociala nätverk).

Sammantaget en positiv utveckling sedan 1999

Socialsekreterarnas bedömningar av placering (fråga 1), handläggning (fråga 2), samarbete (fråga 3), insatser avseende den unges beteende (fråga 5), värdet av utredning (fråga 6), social kontroll (fråga 7), undervisning (fråga 8), arbetet med föräldrar/anhöriga (fråga 9), utsluss/utskrivning (fråga 10) och ny placering (fråga 11) uppvisar en genomgående positiv utveckling sedan 1999 (se diagram 1). Socialsekreterarnas bedömningar av omvårdnad (frågorna 4a, 4b, 4c och 4d respektive fråga 4 1999–2005) uppvisar även det en sammantaget positiv trend förutom frågan om trygghet och den fysiska miljön (se diagram 2).

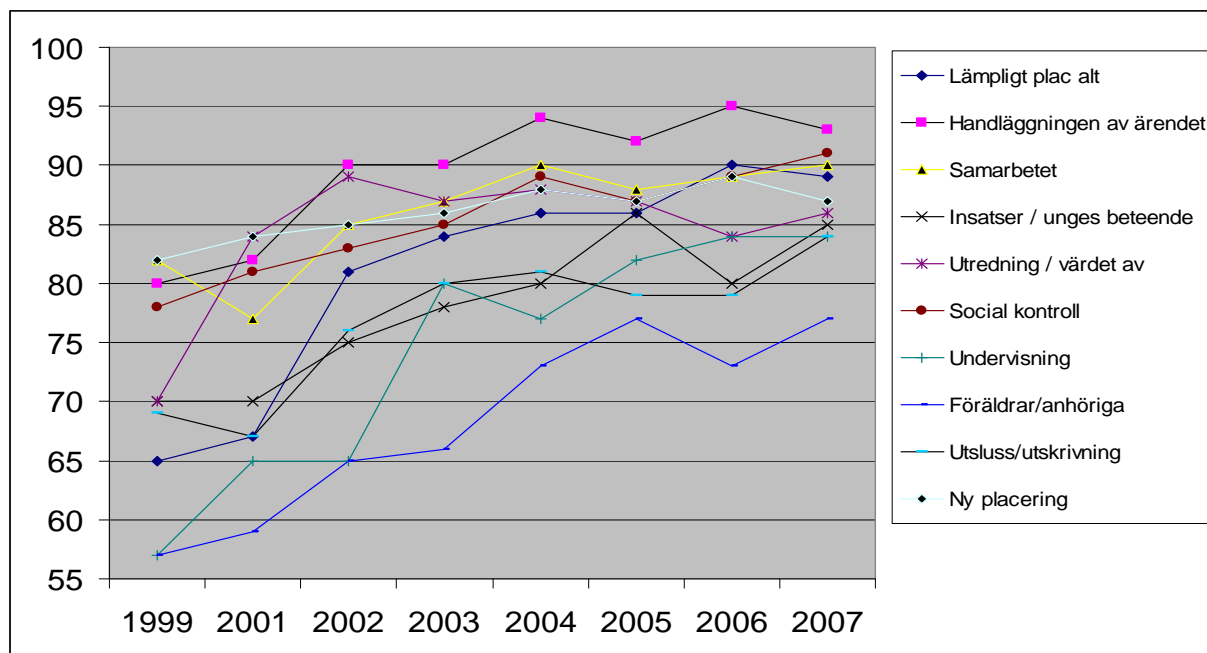

Diagram 1. Andel positiva svar efter områden* i Socialtjänstenkät Ungdom åren 1999–2007

*Området omvårdnad (frågorna 4a, 4b, 4c och 4d samt fråga 4 åren 1999–2005 redovisas inte i detta diagram

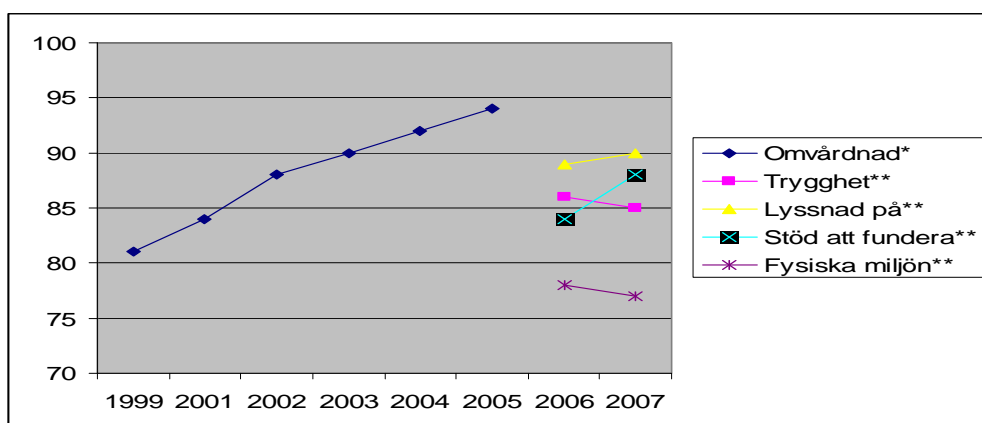

Diagram 2. Andel positiva svar angående institutioners omvårdnad åren 1999–2007

* Åren 1999–2005 användes fråga 4

** Vid revideringen 2006 ersattes fråga 4 med frågorna 4a (trygghet), 4b (lyssnad på), 4c (stöd att fundera) och 4d (fysiska miljön)

Vad behöver förbättras?

Mellan 1999 och 2005 har det skett procentuella uppgångar inom alla områden, mellan 2006 och 2007 har det skett vissa marginella nedgångar men trenden är fortfarande tydligt positiv (tabell 3). Det finns emellertid fortfarande utrymme för förbättringar. Det gäller framförallt samarbetet med den unges sociala nätverk (föräldrar/anhöriga) och den fysiska miljön (ny fråga från 2006) vilka är de två frågor som skattades lägst i årets enkät. Arbetet med den unges sociala nätverk är också den fråga som hela tiden har skattats lägst sedan den första enkäten 1999. Den fysiska miljön är en ny fråga som tillkom 2006 vilken behöver följas upp ytterligare. Årets socialtjänstenkät hade en svarsfrekvens på 68 procent och är i jämförelse med 2006 (82%), 2005 (82%) och 2003 (83%) års svarsfrekvenser alarmerande låg. Det är trots allt nästan var tredje socialsekreterare som inte tagit till vara möjligheten att föra tillbaka information till institutionen. Det borde undersökas närmare.

Tabell 3. Andel positiva svar på frågan om vården och behandlingen på de särskilda ungdomshemmen 1999, 2005, 2006 och 2007 samt förändringar (i procentenheter) åren 1999–2005 och 2006–2007

Frågor	1999	2005	2006	2007	Förändring 1999–2005	Förändring 2006–2007
Lämpligt plac alt	65	86	90	89	21	-1
Handläggningen av ärendet	80	92	95	93	12	-2
Samarbetet	82	88	89	90	6	1
Omvårdnad*	81	94	-	-	13	-
Trygghet**	-	-	86	85	-	-1
Lyssnad på***	-	-	89	90	-	1
Stöd att fundera**	-	-	84	88	-	4
Fysiska miljön**	-	-	78	77	-	-1
Insatser / unges beteende	70	86	80	85	16	5
Utredning / värdet av	70	87	84	86	17	2
Social kontroll	78	87	89	91	9	2
Undervisning	57	82	84	84	25	0
Föräldrar/anhöriga	57	77	73	77	20	4
Utsluss/utskrivning	69	79	79	84	10	5
Ny placering	82	87	89	87	5	-2

* Frågan användes 1999–2005

** Ny fråga som tillkom 2006